

SUMARI

Fitxa tècnica.....	pàg. 2
Introducció-situació.....	pàg.3
Marc geogràfic i geològic.....	pàg. 4-5
Notícies històriques.....	pàg. 6-7
Bibliografia.....	pàg. 8
Motivació.....	pàg. 9
Desenvolupament dels treballs i metodologia.....	pàg. 10-12
Resultats.....	pàg. 13-18
Interpretació resultats.....	pàg. 19-20
Conclusions.....	pàg. 21
Estudi de material.....	pàg. 22
ANNEXE 1.....	Llistat de les Unitats Estratigràfiques
ANNEXE 2.....	Inventari de material.
ANNEXE 3.....	Planimetria
CD'.....	Reportatge fotogràfic Còpia de la memòria.

FITXA TÈCNICA

NOM DEL JACIMENT: Complex Esportiu de Can Ricart.

MUNICIPI: Barcelona.

COMARCA: Barcelonès.

DATES DE LA INTERVENCIÓ : Del 14 de d'abril al 9 de Maig

TIPUS DE JACIMENT: Urbà.

ESPECTATIVES ARQUEOLÒGIQUES: Neolític Antic i Mitjà Finals del (V mil·lenni / IV mil·lenni a.C) – Edat del Bronze (II mil·lenni / inici del I mil·lenni a.C.) – vil·la romana alt imperial (ss. I-III d.C.)- necròpolis tardoromana (ss. IV-VI d.C.)

MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ: Construcció d'una piscina coberta.

AUTOR DEL PROJECTE ARQUEOLÒGIC: Isidre Pastor Batalla (FOMENT/ Ciutat Vella)

EMPRESA EXECUTORA: ARQUEOCIÈNCIA Serveis Culturals SL.

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Mar Carretero Nieto.

ARQUEÒLEGS TÈCNICS: Jose Antonio Cantos i David Ribas.

DIGITALITZACIÓ DEL DBUIX ARQUEOLÒGIC: Maria Pujals (Arqueociència Serveis Culturals).

INSTITUCIÓ SOL·LICITANT: Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

TIPUS DE PROPIETAT: Pública municipal.

INSPECCIÓ TÈCNICO-ARQUEOLÒGICA: Isidre Pastor i Batalla (FOMENT/ Ciutat Vella) – Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

ENTITAT PROMOTORA: FOMENT/ Ciutat Vella.

MEMORIA DEL SEGUIMENT ARQUEOLÒGIC REALITZAT AL CARRER SANT OLEGUER N10 (CAN RICART), CIUTAT VELLA. BARCELONA. BARCELONÈS.

1. INTRODUCCIÓ

En la següent memòria es presenten els resultats i l'estudi del seguiment arqueològic realitzat al solar nº 10 del carrer Sant Oleguer, dins del recinte on estava situat antigament el conjunt industrial de Can Ricart, dins del barri del Raval, al districte de Ciutat Vella de Barcelona, Barcelonès.

La intervenció arqueològica s'ha dut a terme entre els dies 14 d'Abril al 9 de Maig del 2005, executada per l'empresa d'arqueologia Arqueociència Serveis Culturals , S.L., sota la direcció tècnica de M. Mar Carretero Nieto i coordinada per Museu d'Història de la Ciutat (Josep Pujades i Ferran Puig). L' entitat promotora és FOMENT/Ciutat Vella amb la supervisió de Isidre Pastor i l'empresa executora de l'obra NECSO.

1. SITUACIÓ.

L'àrea on s'ha dut a terme el seguiment arqueològic es troba situada entre els carrers Sant Oleguer i Horts de Sant Pau, al recinte on antigament havia estat ocupat pel conjunt industrial de Can Ricart, a la part baixa del barri del Raval, al districte de la Ciutat Vella de la ciutat de Barcelona.

El solar en estudi, destinat a la construcció d'una piscina municipal, té una extensió de 1650 m2 dels quals han estat excavats 850m2, limitat al nord-est per la façana posterior de l'antic edifici de Can Ricart, a sud-est per la façana posterior de l'edifici de Can Xatarra (carrer de les Tàpies , 6), a sud-oest pels jardins de l'Hort de Sant Pau i a nord-est amb la façana posterior del Pavelló Esportiu del Raval (Carrer Sant Pau, 83-87).

2. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC .

La zona on s'ha realitzat el seguiment arqueològic es troba situat al barri del Raval, al districte de Ciutat Vella de Barcelona, en la zona coneguda com el pla de Barcelona.

La unitat morfològica denominada Pla de Barcelona limita al nord i nord oest amb la Serra de Collserola, integrada dins la Serralada Litoral Catalana, al sud amb el delta del riu Llobregat, a l'est amb el mar i al nord est amb el delta del riu Besòs.

El Pla de Barcelona es format geològicament per materials quaternaris, constituïts pel denominat *tricycle*, caracteritzat per al repetició per tres vegades del cicle torturà-llims-argiles. El torturà és format per una concentració de nivells de carbonat ocasionats per l'evaporació de l'aigua en sòls antics. El gruix mitjà d'aquests nivells és d'entre 20 i 40cm tot i que de vegades arriba als 2m.

Els llims són de color beix a marró i contenen de vegades nòduls de torturà. Són en general poc plàstics i estan poc consolidats. Les argiles són de color vermell, producte de sòls residuals i tenen un plasticitat mitjana.

Aquest cicle es repeteix tres vegades al Pla de Barcelona, però de vegades no és complet a causa de la no sedimentació o de l'erosió produïda posteriorment. A les vores de la conca de rius o rieres hi ha nivells sorrencs i gravosos intercalats. Superficialment algunes rieres han deixat formacions al·luvials de sorres i llims poc consolidats d'un gruix no superior als 10 metres, que tenen una gran importància des del punt de vista geotècnic.

El nivell freàtic apareix en aquesta zona a una profunditat d'entre 5 i 6 metres. Quant a la geomorfologia del terreny estretament vinculat amb l'existència o no d'assentaments humans antics al lloc on s'ha intervingut, les fonts documentals medievals assenyalen l'existència en aquest lloc de l'anomenat “ estany del Cagalell “, fet que podria condicionar de forma important la localització o no de restes arqueològiques a l'indret.

La zona de la intervenció arqueològica s'inclou geològicament dins de l'anomenat Pla de baix, on hi dominen materials al·luvials més fins, aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixaven de la serra i també pels corrents marins. Com que històricament la costa anava avançant i la terra guanyà espai al mar, moltes d'aquestes albuferes i estanys anaren desapareixent, fet al qual contribuí d'una manera clara l'acció antròpica. Tot i la seva desaparició la seva presència arribà a temps no gaire reculats i molts d'ells han arribat vius en els topònims actuals com és el cas e l'estany del Cagalell.

L'estany del Cagalell, situat a llevant de l'església de Sant Pau del Camp, es nodria de les aigües de diverses rieres com ara la de Collserola (anteriorment anomenada de Sant Miquel) o la riera de Magòria, una de les més importants de Barcelona, que abans de ser desviada per raons d'urbanisme, cap a l'oest de Montjuïc, seguia un curs, que en el seu tram final era el que ara segueix el Paral·lel. El desviament de les aigües de la Magòria s'efectuà en temps de Pere III (1319-1387), perquè en els grans aiguats envaïa el carrer de l'Hospital, penetrant la inundació a la ciutat en el tram que per això va rebre el nom de Riera Alta i Riera Baixa.

3.NOTÍCIES HISTÒRIQUES I PRECEDENTS ARQUEOLÒGICS.

El solar on s'han dut a terme els treballs de control arqueològic del rebaixos de terres, queda situat en un indret de gran interès històric i arqueològic. Segons les fonts escrites i les intervencions arqueològiques realitzades, al barri del Raval és un indret ocupat des de època prehistòrica fins l'actualitat, sense oblidar la presència romana a la ciutat de *Barcino*.

Val a dir però que no s'ha d'oblidar la proximitat del solar de l'antic conjunt fabril de Can Ricart al monestir benedictí de Sant Pau del Camp.

Una de les troballes més destacades d'època prehistòrica a la zona del Raval són les localitzades amb les obres de renovació de la caserna de la Guàrdia Civil l'any 1991 , concretament al carrer Sant Pau núm. 92. Aquesta intervenció arqueològica va posar al descobert restes d'una cronologia del Bronze antic, com ara vuit estructures de combustió, estructures d'emmagatzematge (fosses circulars) i neolítica, de la que es va documentar vint-i-quatre sepultures.

En la actualitat s'està realitzant intervencions a la zona (carrer la Riereta) que proporcionaran noves informacions al paisatge i assentaments d'època prehistòrica a Barcelona.

No ens hem d'oblidar que la primera notícia existent de restes arqueològiques a la zona de Sant Pau del Camp és de l'any 1931, quan a causa d'uns moviments de terres es localitzaren fragments de Terra Sigil·lada Africana A, T.S. Hispànica i una sivella de bronze d'època visigòtica.

Les intervencions arqueològiques, amb les quals es va complementant la informació d'època romana de l'antiga *Barcino*, són les realitzades als solars del darrera de l'església de Sant Pau (any 1988-1989) per la construcció d'un parking subterrani; els treballs realitzats a la zona de la caserna de la Guàrdia Civil, anteriorment citada; i finalment els anys 1997 i 1998 es van dur a terme intervencions concentrades al interior de l'actual monestir de Sant Pau del Camp.

Com a motiu de la construcció d'un parking subterrani, es va dur a terme treballs arqueològics als solars de darrera de l'església de Sant Pau del Camp. Com a resultat d'aquesta intervenció es posaren al descobert les restes d'una vil·la romana, amb una àrea destinada al magatzem. En contacte amb aquesta vil·la es localitzà una necròpolis amb tombes de *tegulae*, de les quals se'n va excavar un total de 20.

A l'excavació realitzada a la Caserna de la Guàrdia Civil, no només es van posar al descobert un jaciment prehistòric sinó també restes d'època romana, concretament una necròpolis romana, ja documentada l'any 1989, formada per 32 enterraments datat dels segles IV-VI d.C.

L'any 1997, com a motiu del projecte d'arranjament del monestir de Sant Pau del Camp, es va dur a terme una nova intervenció arqueològica centrada a l'interior de l'edifici. Aquesta va estar sota la direcció de l'arqueòloga Anna Monleón i Esteril. Els resultats van ser de 3 nous enterraments romans en la cala1, i restes d'un paviment *opus signinum* que va ser identificat com a resta de l'edificació eclesiàstica existent amb anterioritat a l'actual.

Durant el mes de Juny de l'any 1998 es va realitzar una nova intervenció que va consistir en la realització de sondejos arqueològics, sota la direcció de Pere Lluís Artigues i Conesa. Es va poder localitzar un nivell modern en el que s'inclouen fonamentacions d'edificis ja existents en aquesta zona abans del seu enderroc, fosses sèptiques i pous d'aigua, que per la seva cronologia es pot afirmar que des del s. XVII aquest sector havia estat en procés d'urbanització, que serà completada durant el segle XIX. Val a dir que també es va posar al descobert un nivell romà, que va donar com a resultat part de la necròpolis tardoromana (ss IV i VI d.C.) i restes de fonamentació dels edificis d'una vil·la romana de caire agrícola, tenint en compte les fosses i el magatzem de dolia documentats

BIBLIOGRAFIA

- AAVV. (1993): “Intervencions a Barcino (1982-1989)” a Anuari d’intervencions arqueològiques a Catalunya. Època romana, Antiguitat tardana. Campanyes 1982-1989. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- ARTIGUES, Pere Lluís (1998): Memòria de la intervenció arqueològica al solar comprès entre els carrers de Sant Pau, Reina Amàlia, Hort de la Bomba i de les carretes al Raval (Barcelona, Barcelonès). Arxiu del Servei d’Arqueologia Urbana de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Inèdita.
- DURAN I SANPERE, Agustí (1975): “L’art romànic” a Història de Barcelona. De la prehistòria al segle XVI. Ed. Aedos. Barcelona.
- GRANADOS, O.; PUIG, F. i FARRÉ, R. (1993): “ La intervenció arqueològica a Sant Pau del Camp: un nou jaciment prehistòric al pla de Barcelona” a Tribuna d’arqueologia 1991-1992. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- SUBIRANAS, Carme. (2003): Memòria de la intervenció arqueològica al Complex Poliesportiu de can Ricart de Barcelona. Arxiu del Servei d’Arqueologia de la ciutat de Barcelona. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Inèdita.
- SOLIAS, J.M. (1989): “La romanització en el curs inferior del Llobregat” a I Jornades arqueològiques del Baix Llobregat. vol 2.
- MARAGALL, M. (2004): Memòria de la intervenció al conjunt esportiu de Can Ricart. Arxiu del Servei d’Arqueologia de la ciutat de Barcelona. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Inèdita.

4. MOTIVACIÓ.

La intervenció arqueològica realitzada al carrer Sant Oleguer nº10 ve motivada per la construcció d'una piscina municipal al lloc on se situava la pista poliesportiva descoberta del Pavelló Poliesportiu del Raval.

La realització de nous treballs mecànics de rebaixos de les zones de fonamentació de la piscina, fins a una cota de -4,80, van fer necessari el control arqueològic de l'àrea per part d'un/a arqueòleg/a, sota l'acord de les administracions i entitats implicades en el projecte (Foment Ciutat Vella, Museu d'Història de la Ciutat i Necso).

No ens hem d'oblidar que el barri del Raval s'integra dins d'una zona d'interès Arqueològic on les expectatives arqueològiques són àmplies, des de restes prehistòriques (Neolític Antic, Mitjà i Finals; Edat del Bronze) fins època romana i tardoromana (I fins VI d.C.).

• RESOLUCIONS

A petició del senyor Antoni Nicolau, director del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, la realització de la intervenció arqueològica al Complex Esportiu de Can Ricart de Barcelona es realitzà d'acord amb la corresponent resolució emesa per la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Els treballs efectuats s'han dut a terme d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del Patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807) i del Decret 78/2002 del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm.3594) :

- Resolució del 13 d'Abril del 2005 per al qual s'autoritza la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: Sant Oleguer, 10 (Can ricart) (Barcelona, Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, Foment de la Ciutat Vella.

Direcció de la intervenció arqueològica: Mar Carretero Nieto (Arqueociència).

Activitat autoritzada: Control, excavació arqueològica.

Termini de realització de la intervenció: 4 al 29 d' Abril de 2005

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de la ciutat de Barcelona.

5. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS I METODOLOGIA

En l'àrea de construcció de la futura piscina municipal, a la zona de la pista descoberta del poliesportiu de Can Ricart es van realitzar els treballs de rebaixos de terra mecànicament, alternant la utilització d'una giratòria amb una màquina mixta, depenent dels treballs arqueològics a realitzar un cop localitzat el nivell arqueològic, segons les indicacions dels tècnics del Departament d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona. Els treballs de rebaixos no es van realitzar en tot el solar sinó en les zones perimetrals deixant una plataforma central de 800 m², on estarà situada la futura piscina municipal.

Una primera fase dels treballs van ser realitzats amb una màquina giratòria que rebaixava fins la cota de l'obra (-4,80m). Un cop localitzat el nivell arqueològic, es va excavar mecànicament fins una cota de -3,30m¹. aproximadament, deixant 0,20 cm de potència per sobre del sediment arqueològic perquè aquest no quedés afectat per les puetes de la giratòria. La metodologia arqueològica emprada es va basar en un seguiment ocular dels rebaixos de la màquina junt a un reportatge fotogràfic de tots els passos i treballs realitzats, així com de les estructures modernes localitzades i els sondeigs arqueològics realitzats en una intervenció anterior en aquesta solar.

Un cop excavada tota la zona de fonamentació de la piscina fins la cota indicada per l'arqueòleg director, -3,30m, una màquina mixta va procedir a la neteja superficial dels 0,20cm de potència deixats anteriorment, amb una pala de neteja (sense puetes) fins posar al descobert tot el nivell arqueològic i valorar si l'afectació arqueològica era parcial o completa en la zona. Els treballs es van realitzar sota la supervisió i observació constant de l'arqueòleg director i l'arqueòleg tècnic.²

Per tenir una major valoració de les restes posades al descobert, es va procedir a una tercera fase de rebaixos en diferents punts de la zona afectada arqueològicament, concretament en tres punts. Aquets tres punts es van representar sobre el terreny en quadrats de 2m x 2m i excavats fins a 1m i 1,15m realitzats amb la pala de neteja de la màquina mixta. Metodològicament es va realitzar una observació constant sobre el terreny rebaixat mecànicament de forma paulatina. El material recollit va ser embossat

---

¹ Les cotes són relatives, a partir de la cota 0 de l'obra (situat al paviment inicial del poliesportiu de Can Ricart).

² Va ser necessari el suport d'un arqueòleg tècnic pel control arqueològic d'una de les màquines ja que , giratòria i mixta van treballar simultàniament durant un dia.

amb el nom del jaciment, el número del rebaix y Unitat Estratigràfica corresponent; en aquesta fase el material no va ser coordinat segons la metodologia d'excavació prehistòrica.

Després d'una avaluació de les restes arqueològiques aparegudes durant els tres rebaixos anteriors, es va procedir a l'obertura de quatre cales (tres a la zona oest i una a la zona est de les àrees obertes) de 14m de llargada per 2m d'amplada. L'excavació es va realitzar mecànicament, amb la pala netejadora de la màquina mixta, amb un primer rebaix de 0,15m (1 capa de la u.e.1000) i un segon rebaix de 0,50 m aproximadament (2capa de la u.e.1000). El mètode de documentació arqueològica dels materials apareguts en els dos nivells, es va realitzar segons el sistema de coordenats X-Y. Les cales són subdividides sobre la planimetria, en diferents quadres de 2m i denominats amb lletres successives i un número indicatiu de la cala corresponent (exemple : la cala 1 té tres quadres, A-15, B15, C-15) . Cada un del material es denomina amb un número diferent començant des del 1, un cop situada en la planta, es fa la seva descripció: tipus de material (ceràmica, lític, os), orientació i la cota . El material obtingut en cada cala queda documentat planimètricament, planta i secció a escala 1: 400. Paral·lelament s'ha realitzat un reportatge fotogràfic amb els treballs realitzats i fragments ceràmic localitzats.

Finalment, i posteriorment a una valoració detinguda dels resultats obtinguts anteriorment, es va procedir a l'excavació, fins a cota final del projecte inicial de l'obra (-4,80m), de les àrees necessàries per la construcció de la piscina municipal. El rebaix es va realitzar mecànicament, amb una màquina giratòria i sota el control de l'arqueòloga directora.

Paral·lelament va ser excavat manualment un pou que es va posar al descobert en el procés de neteja del nivell prehistòric (u.e.1000), documentat planimètricament (planta secció a escala 1:200) i fotogràficament.

El mètode que es va seguir per el registre de les dades arqueològiques en tot el període de seguiment arqueològic és l'establert per E. Harris sobre la documentació de les unitats estratigràfiques localitzades (U.E.). Cada unitat té una fitxa en la qual s'indica la ubicació en el context general del jaciment, la definició i la posició física respecte la resta d'u.e. amb què es relaciona i la seva datació relativa i absoluta. Només en el cas

d'excavació de les cales va ser aplicat el mètode prehistòric de coordenades X-Y, ja que el material obtingut en el nivell arqueològic localitzat requeria aquesta metodologia

Els treballs arqueològics es van dur a terme segons les indicacions i supervisió dels tècnics del departament d'arqueologia de la Generalitat De Catalunya, i Museu d'Història de la Ciutat.

6.RESULTATS

La present intervenció arqueològica al carrer Sant Oleguer nº10 ha donat com a resultat la localització d'un sediment arqueològic (u.e.1000) de cronologia d'època prehistòrica, afectat per una sèrie d'estructures i retalls d'època moderna. Seguidament són explicats detalladament.

Iª Fase de rebaixos mecànics i neteja superficial.

Durant els treballs de neteja superficial del nivell arqueològic (u.e. 1000) es va constatar que a totes les àrees de rebaixos per la construcció de la piscina quedaven afectades arqueològicament.

1-U.E. 1000: Sediment d'argiles de color marró fosc, molt compacte i d'una plasticitat elevada. A mesura que ens acostem a la base del nivell pren tons més grisos i augmenta la seva plasticitat; més compactat de sostre a base del sediment. Es tracta d'un nivell homogeni compost per carbons dispersos, amb presència de quars i alguns carbonats. Es posa al descobert a una cota entre -3,47m (zona oest) i -3,60m. La seva potència és 1,15m documentat a la zona nord i oest, però a la zona est no s'ha pogut documentar la totalitat de l'estrat perquè un cop excavat fins la cota de l'obra , -4,80m, el sediment arqueològic continuava. El material trobat és de tipus ceràmic, majoritàriament informes, de petites dimensions i molt rodats. Són de pasta reductora o mixta; la ubicació és molt dispersa i no trobem grans acumulacions de material, s'ha de destacar però, que a la part oest del solar s'han localitzat més quantitat de material (aproximadament (110 fragments) que no pas a la part est (4 fragments).

Destacar l'aparició de material lític, concretament una petita lasca de "jaspe" de Montjuïc, localitzat a la franja nord del solar.

Segons el material obtingut i el context arqueològic de la zona podem afirmar que ens trobem davant un nivell prehistòric, cronològicament associat als períodes Neolític o Bronze .

U.E.1003: Nivell compost per una matriu d'argila de color marró clar amb sorres que van disminuint a mesura que ens acostem a la base. Més compacte de sostre a base. Apareix a una cota -1,53 i té una potència 1,30m. Aquest ja era visible en el moment d'inici del seguiment ja que, amb anterioritat ja es va realitzar una fase de rebaixos de terra sota el control d'un arqueòleg director. El material recollit d'aquest nivell és

bàsicament ceràmic d'època moderna ja que queda afectat per algunes estructures modernes, corresponents a l'antiga fàbrica de Can Ricart i un fragment de ceràmica romana (T. Sigil.lata Itàlica).

U.E.1009: Nivell modern que cobreix parcialment u.e.1003. Estrat superficial.

Treballs de neteja u.e.1000

Rebaixos 1, 2 i 3.

Un cop finalitzada la fase de neteja superficial de l'estrat arqueològic (u.e.1000) es van obrir tres rebaixos puntuals de 2m x 2m i excavats fins la cota de -4,80. La seva finalitat era la de valorar i determinar el nivell d'afectació d'algunes estructures modernes al nivell u.e.1000.

El primer rebaix es va situar a l'àrea oest, just al límit d'un forat reblert de pedres. El rebaix dos a la franja nord i el tercer a la banda est. Els resultats van ser similars:

U.E.1000: Estrat de color marró compost per una matriu d'argiles de color marró fosc que prenent tons molt grisos a mesura que ens acostem a la base del nivell. Va apareixent més compactat de sostre a base.

S'ha de tenir present però, una sèrie de particularitats que són explicades a continuació. Als rebaixos 1 i 2 a mesura que s'anava exhaurint l'u.e.1000 la quantitat de material disminuïa. Al rebaix 3 la quantitat de material ceràmic era mínim (2 fragments)des de la superfície del nivell arqueològic. El material manté les mateixes característiques que a la primera fase, petits i mitjans fragments ceràmics molt rodats, de pasta mixta i reductora.

A diferència dels rebaixos 1 i 2, on apareixia el nivell geològic a una cota de -4,60m i -4,70m, al rebaix 3 no es va posar al descobert el sediment natural un cop excavat a la cota -4,80m; es adir que la potència del nivell u.e.1000 augmenta a la franja est de l'obra.

S'ha de destacar, tot i que el l'observació durant l'excavació dels rebaixos va ser exhaustiva i constant, que no es va localitzar cap tipus d'estructura associada al nivell prehistòric. Per altra banda si es va poder confirmar que l'u.e.1000 queda tallat per una sèrie d'estructures modernes (dos forats reblerts de pedres i fustes relacionades amb el conjunt fabril de Can Ricart) entre les que trobem un pou que va ser excavat manualment.

Cales 1, 2, 3 i 4.

Les següents cales es van realitzar per poder tenir una valoració de les restes aparegudes en les fases anteriors i fer un estudi complert del seguiment arqueològic realitzat.

Cales 1,2 i 3.

Situades a la franja oest de l'obra, les seves dimensions són de 2m x2m d'amplada i 14m de llargada, orientades d'oest a est, en les quals no es va exhumar tot el nivell 1000 sinó que es van realitzar dos rebaixos: a la cala 1 (cota inicial -3,47) la primera capa³ es trobava a una cota de -3,60m i la segona a -4,10; la primera capa de la cala 2 (cota inicial -3,53) es va realitzar a una cota de -3,68m i la segona capa entre -4,20m i -4,15m; finalment a la cala 3 (cota inicial -3,51) la primera capa es va excavar a una cota -3,65 i la segona a -4,03m. En aquesta fase el mètode arqueològic aplicat és el de coodenació X-Y del material localitzat.

Els resultats aportats durant aquests treballs sobre l'u.e.1000 són:

-a mesura que ens acostem a la base del nivell l'estrat és més compacte, plàstic que a la seva superfície. La tonalitat del sediment és marró fosc a la superfície i gradualment canvia a tons més grisos.

---

³ El terme de capa diferencia els dos rebaixos realitzats de l'u.e 1000 en les cales 1, 2, i 3.

- el tipus de material posat al descobert és de tipus ceràmic, de pasta mixta i reductora, són fragments de petites dimensions. L'estat de conservació és baix, el trobem molt rodat i fragmentat. També es va localitzar material lític com ara cuarç sense treballar.

-En la primera capa de les tres cales realitzades, la quantitat de material era més elevada que no pas a la segona. D'altra banda destacar que el fet de coordinar el material ens ha permès detectar que, la dispersió d'aquest augmenta més en la segona capa, encara que a la primera, la dispersió era important.

- No es van posar al descobert, tant a la cala 1, com la 2 i la 3, cap tipus d'estructura associada a la u.e.1000, és a dir de cronologia prehistòrica.

Cales 1 i 2 des de punt est.

Cala 4

Els resultats van ser negatius. No va aparèixer cap fragment de material ceràmic.

Vista cala 4.

Pou.

Aquesta estructura de planta circular, va ser excavada de manera manual amb el treball de dos auxiliars arqueòlegs.

U.E.1004: Retall de planta circular de 1,46m d'amplada i 1,54 de llargada. Es va posar al descobert a una cota -3,80m. Queda tallat per una rasa arqueològica. Pou que talla a la u.e.1000 i queda situat a la franja nord est de l'obra.

U.E.1005: Sediment de color marró poc compacte i saulonós, on no va aparèixer material ceràmic. Té una potència de 0,30cm.

U.E.1006: Estrat de rebliment d'u.e. 1004 compost per llims de color marró i groguencs. La potència excavada és de 0,70cm.

U.E.1008: Estrat de llims grocs que envolta retall u.e. 1004. La seva amplada és de 0,10 i 0,14cm.

Foto inicial u.e.1004, 1005, 1008.

7.INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS.

El seguiment arqueològic realitzat al solar del carrer Sant Oleguer nº10 ha posat al descobert una sèrie d'estructures d'època moderna i un nivell arqueològic de marc cronològic prehistòric, són diferenciats en dues fases.

FASE I

En aquest període s'inclou les diferents estructures modernes que es van localitzar durant els treballs de neteja de la u.e.1000. Aquestes són dos forats reblerts de pedres associats a l'antiga fàbrica de Can Ricart i un pou.

La informació aportada amb l'excavació manual del pou (u.e.1004, 1005, 1006, 1008) és mínima, ja que només es va trobar un fragment de ceràmica informe, de tipus vidrat. La cota a la que es va localitzar és a -3,80m, la seva cota real la desconeixem, però es pot assegurar que l'estructura prové de nivells moderns, així doncs d'una cota més elevada. Val a dir doncs que aquest pou, possiblement estigui associat a l'antic conjunt fabril de Can Ricart.

Els dos forats reblerts de pedres i fustes podem assegurar que són estructures modernes que afecten al nivell prehistòric.

FASE II

Dins d'aquesta fase queda inclòs el nivell arqueològic u.e.1000 en el qual no es van posar al descobert cap tipus d'estructura associada. Les característiques morfològiques del sediment, les restes materials trobades i els antecedents històrics sobre el paisatge d'aquesta zona, fan pensar en la hipòtesis que ens trobem situats en una zona anomenada en època medieval com "l'estany del Cagalell"..

El nivell u.e.1000, una de les característiques més destacables, és el seu alt grau de plasticitat. Aquesta plasticitat és indicatiu de que en aquesta època prehistòrica recent, en la zona hi havia un estancament d'aigua, de poca profunditat. En aquesta zona en estudi, hi ha documentada una llacuna on desguassava una riera que travessava el jaciment prehistòric de Sant Pau del Camp.

Un altre factor important són els fragments ceràmics localitzats. Són de característiques similars: peces molt rodades, de petit i mitjanes dimensions, de pasta mixta i reductora. Es troben situats de manera molt dispersa, tal i com queda representat a la planimetria adjunta. Val a dir que aquestes restes ceràmiques es troben sobretot a la franja oest de

les zones rebaixades (38 fragments coordenats més 59 fragments del sondeigs i
superficials).

8. CONCLUSIONS.

Com a conclusions finals destacar alguns aspectes importants dels resultats e interpretacions del seguiment arqueològic realitzat al conjunt de Can Ricart.

Primer destacar el fet de que no podem parlar de la localització d'un jaciment arqueològic datat d'època prehistòrica, ja que no s'ha posat al descobert cap tipus d'estructura relacionada amb aquesta fase. Val a dir però que sí s'ha posat al descobert un nivell arqueològic amb material ceràmic, fet a mà, afectat per diferents estructures modernes. Aquests fragments ceràmics provenen dels diferents assentaments humans del voltant (Caserna de la Guàrdia Civil, solars que envolten el monestir de Sant Pau del Camp), es per aquest motiu que són trobats fragmentats i molt rodats.

Es dir que, en el solar del carrer Sant Oleguer s'ha pogut localitzar part d'una llacuna ja documentada i que a l'època medieval va ser denominada com l'estany del Cagalell.

El fet que anteriorment ja es van realitzar dues intervencions arqueològiques, la primera es van obrir sondejos en el solar, per una avaluació arqueològica de la zona i la segona es va dur a terme un control arqueològic dels primers dos metres de rebaixos de terra per la construcció de la piscina, ha fet que moltes de les estructures modernes no apareguessin, ja que els nivells moderns ja havien estat exhaurits. Val a dir però, que algunes restes d'època moderna afectaven parcialment el nivell prehistòric.

Finalment destacar el fet de que no s'han posat al descobert estructures o restes de la fase romana, tot i la proximitat amb la vil·la romana excavada a la zona de Sant Pau del Camp.

9. ESTUDI DE MATERIAL.

El material recollit del seguiment arqueològic és bàsicament fet a mà, de pasta mixta, reductora o oxidada. Aquest ha estat localitzat a l'u.e.1000. La quantitat és de 111 fragments de ceràmica a mà, majoritàriament de pasta mixta.

Dels nivells superficials s'han pogut recollir 3 fragments, dos de ceràmica oxidada a torn i un petit fragment de Terra Sigil·lada Itàlica.

El fet de que aquest material estat molt rodat i no s'ha conservat cap forma, no podem determinar la cronologia exacta del nivell 1000. Podem afirmar que, pel context arqueològic de la zona, pot pertànyer a dues grans etapes de la prehistòria: el neolític i l'Edat del Bronze, períodes documentats al jaciments prehistòrics propers.

LLISTAT DE LES UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES.

U.E.1000

Definició: Sediment de color marró fosc, argilós, molt compacte i de plasticitat elevada que va prenent tons molt grisos a mesura que ens acostem a la base del nivell; apareix més compacte que al sostre del nivell. El material trobat és de tipus ceràmic, fet a mà de pasta reductora o mixta. Són fragments de petites i mitjanes dimensions, molt rodats i la seva localització és molt dispersa. El ventall cronològic d'aquest material és molt ampli, Neolític Final o Edat de Bronze, tant per la manca de formes com l'estat de conservació dels fragments ceràmics és difícil determinar una datació concreta.

Va aparèixer material lític treballat (concretament "jaspe" de Montjuïc

Seqüència física:

Cobreix: nivell geològic.

Cobert: 1003

Tallat: 1004, diferents retalls d'època moderna i actual.

Interpretació: Zona d'estancament d'aigües de poca profunditat. Possible estany del Cagalell.

Cronologia: Neolític Antic i Mitjà (V mil·lenni / IV mil·lenni a.C)- Edat del Bronze (II mil·lenni / inici I mil·lenni a.C.).

U.E. 1003

Definició: Nivell de color marró clar, compost per una matriu d'argiles amb sorres que van disminuint a mesura que ens acostem a la base. Més compactat de sostre a base.

Seqüència física:

Cobreix: 1000

Cobert: 1009

Tallat: estructures modernes.

Interpretació: Estrat d'amortització.

Cronologia: Indeterminada.

U.E.1004

Definició: Retall de planta circular de dimensions 1,46m d'amplada per 1,54m de llargada. Es va posar al descobert a una cota -3,80.

Seqüència física:

Talla: 1003, 1000.

Reblert per: 1005, 1006, 1008.

Interpretació: Negatiu d'un pou.

U.E.1005

Definició: Sediment de color marró clar, de composició sorrenca i llims de color groc, mitjanament compactes. La seva potència és de 0,30cm. No es va trobar cap tipus de material ceràmic, només algunes pedres de mitjanes dimensions.

Seqüència física:

Cobreix: 1006

Rebleix:1004

S'adossa: 1008

Interpretació: Estrat de colmatació de pou.

Cronologia:

U.E.1006

Definició: Sediment compost per llims de color marró fosc i groguencs. La seva potència excavada és de 0,70cm (el pou va ser excavat fins la cota final de l'obra, 4,80m) i es va posar al descobert a una cota de -4,10m. El material aparegut és un fragment informe de ceràmica vidrada interior.

Seqüència física:

Cobert: 1005

Rebleix: 1004

S'adossa: 1008.

Interpretació: Estrat de colmatació del pou.

Cronologia: Època moderna.

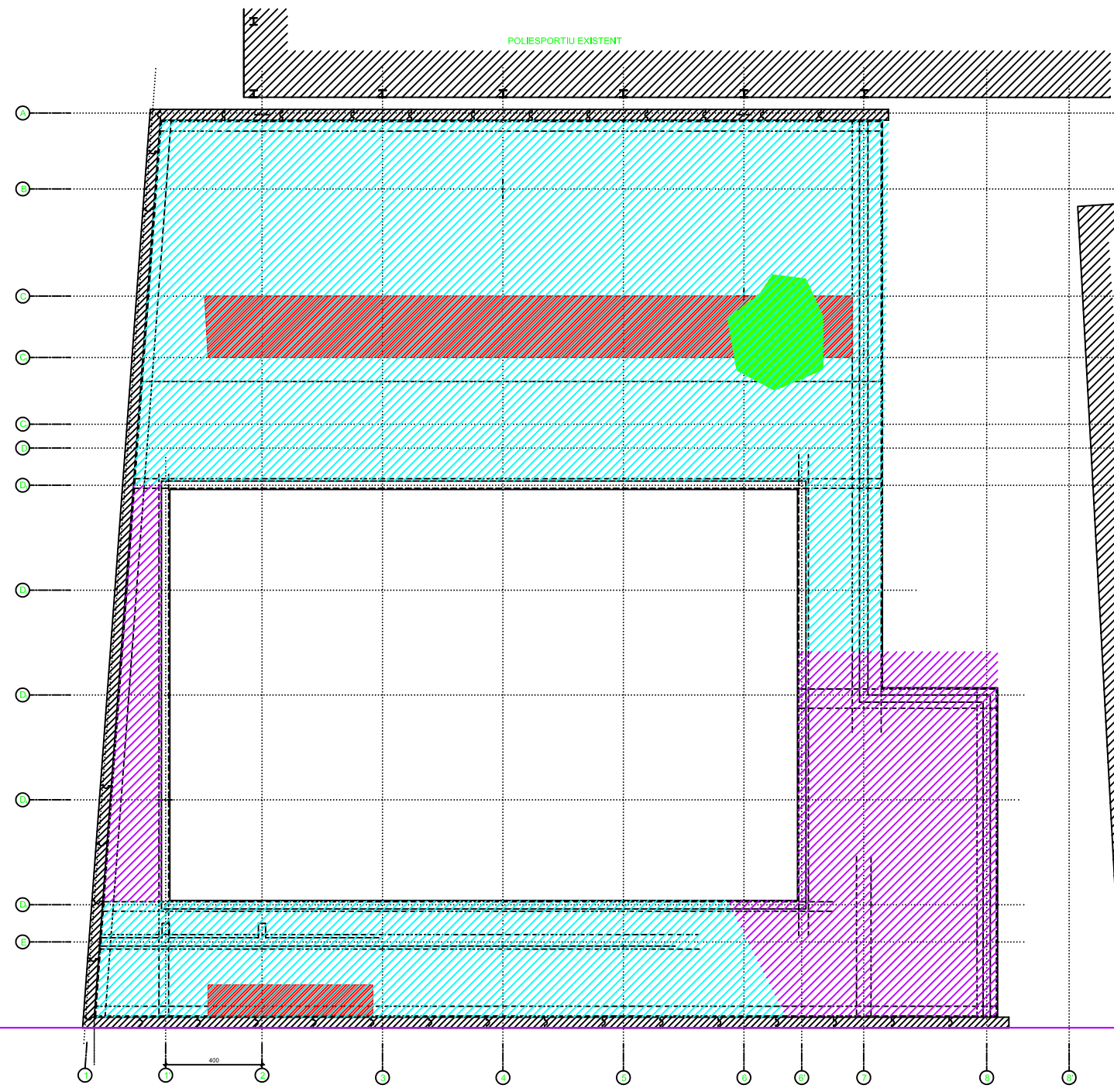
U.E.1008

Definició: Sediment compost de llims, de color groguenc poc compacte. Apareix a una cota de -3,80m, la seva amplada és de 0,10-0,14cm. Aquest nivell envolta tot el retall del pou formant una mena de revestiment de l'estructura.

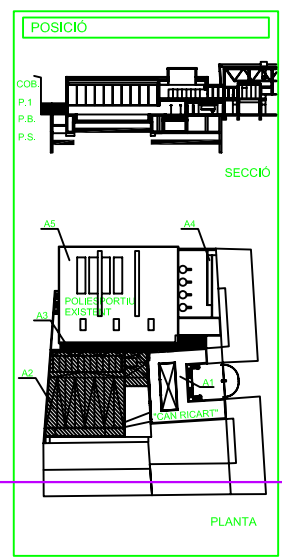
Seqüència física:

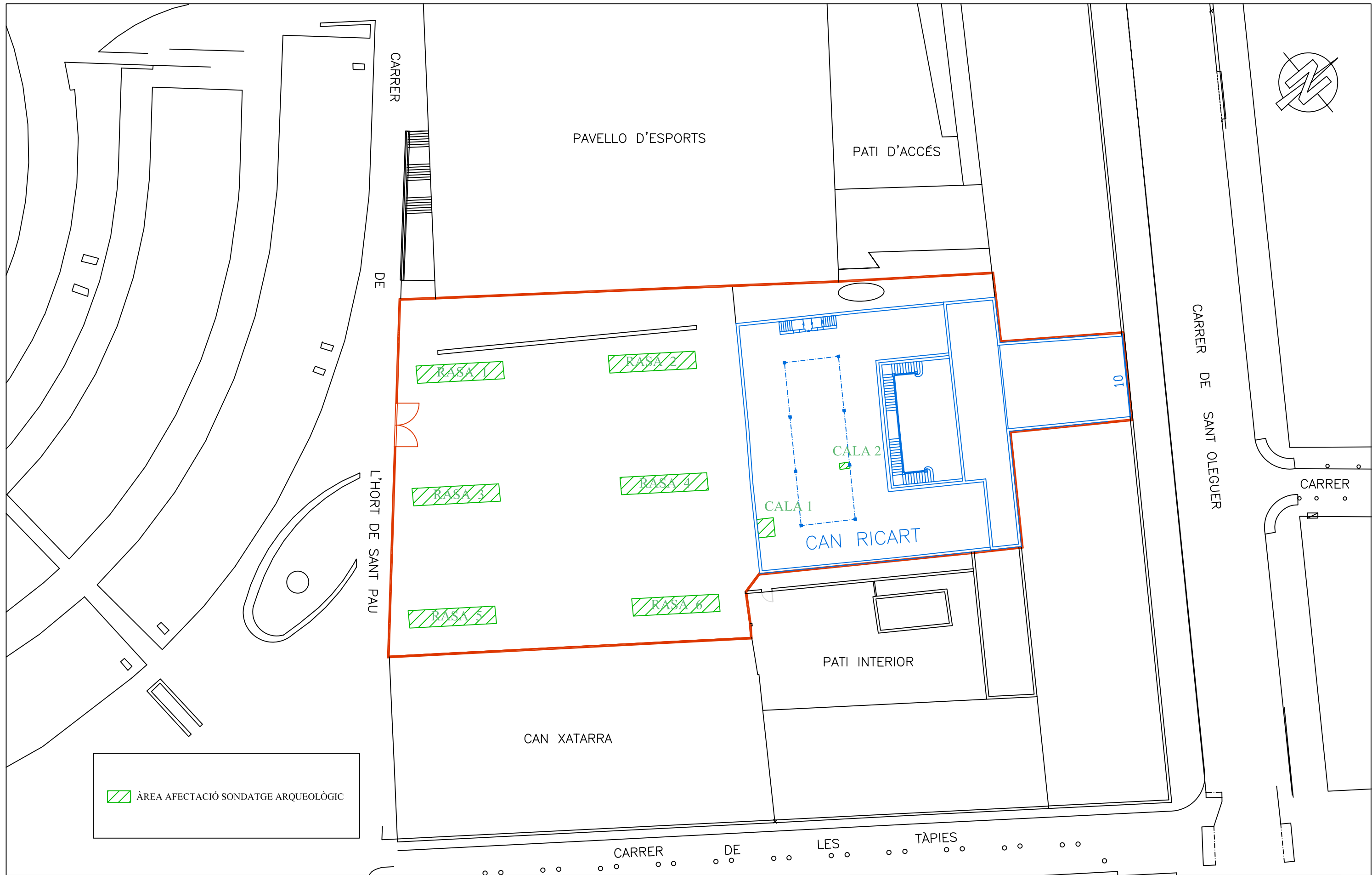
S'adossa: 1000

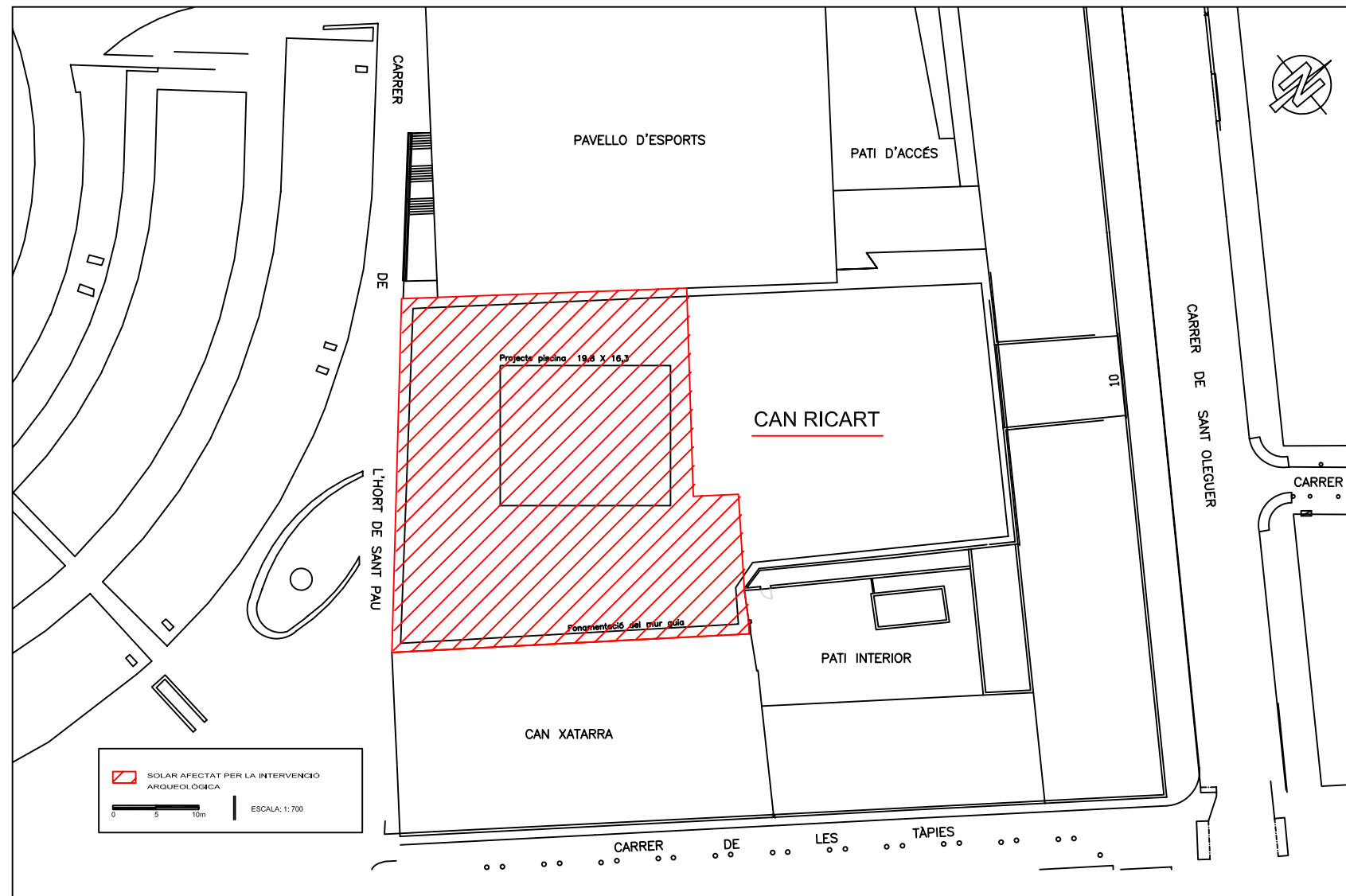
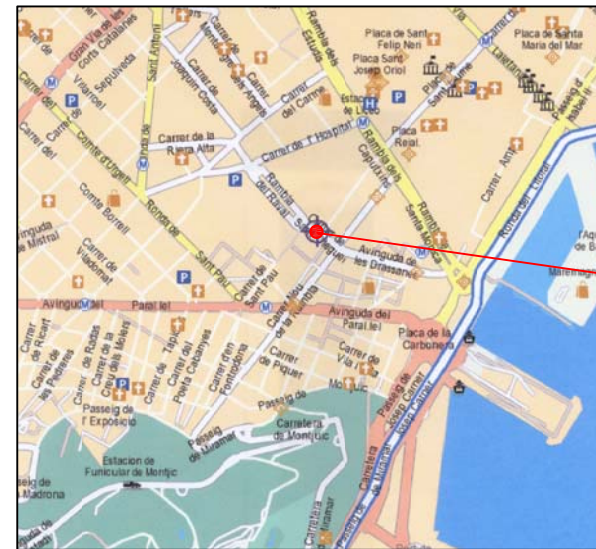
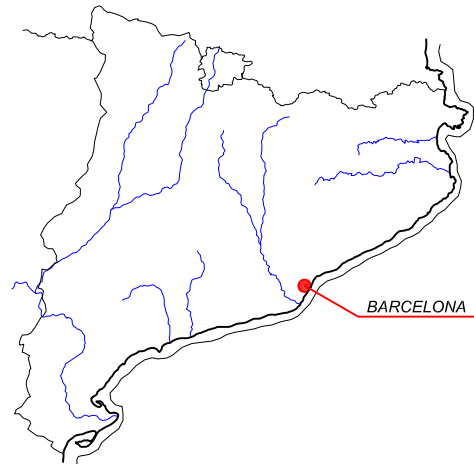
Interpretació: Possible revestiment del pou, s'ha de tenir present que són llims poc compactes i no té cap consistència.

- ZONA D'AFECTACIÓ ARQUEOLÒGICA
- FORAT REBLERT DE FUSTA CREMADA
- SONDEIGS CARME SUBIRANAS
- ZONA DE FUTURA EXCAVACIÓ

ARQUEOCIÈNCIA
Serveis Culturals S.L.

CAN RICART 2005
C/ Sant Oleguer, 10
Barcelona, Barcelonès

PLÀNOL SITUACIÓ

PLÀNOL 01

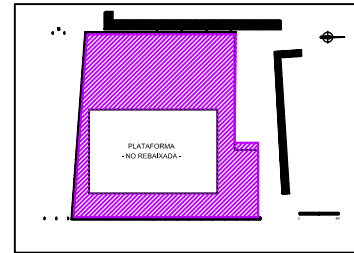
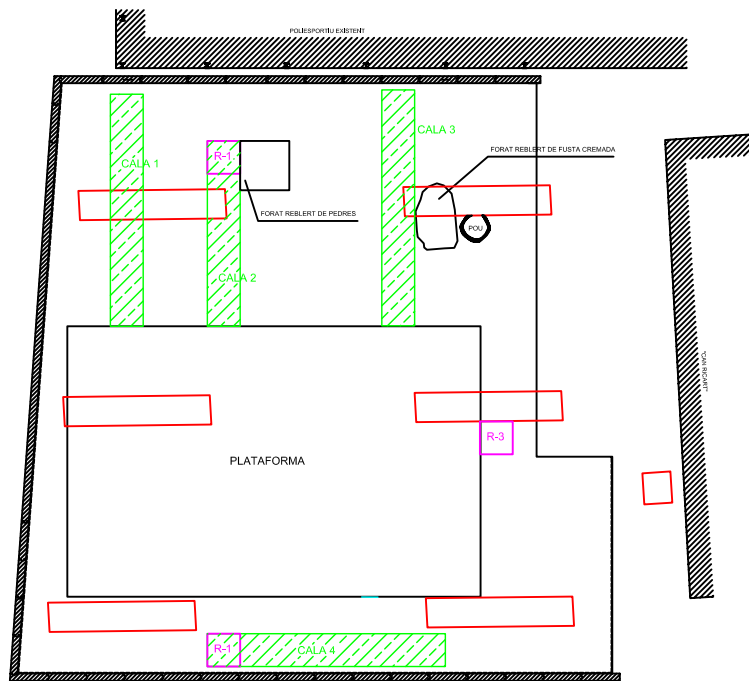
DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals
Arqueociència S.C.S.L.

BASE TOPOGRÀFICA:
Foment / Ciutat Vella

Maig 2005

ARQUEÒLOGA DIRECTORA:

Mar Carretero

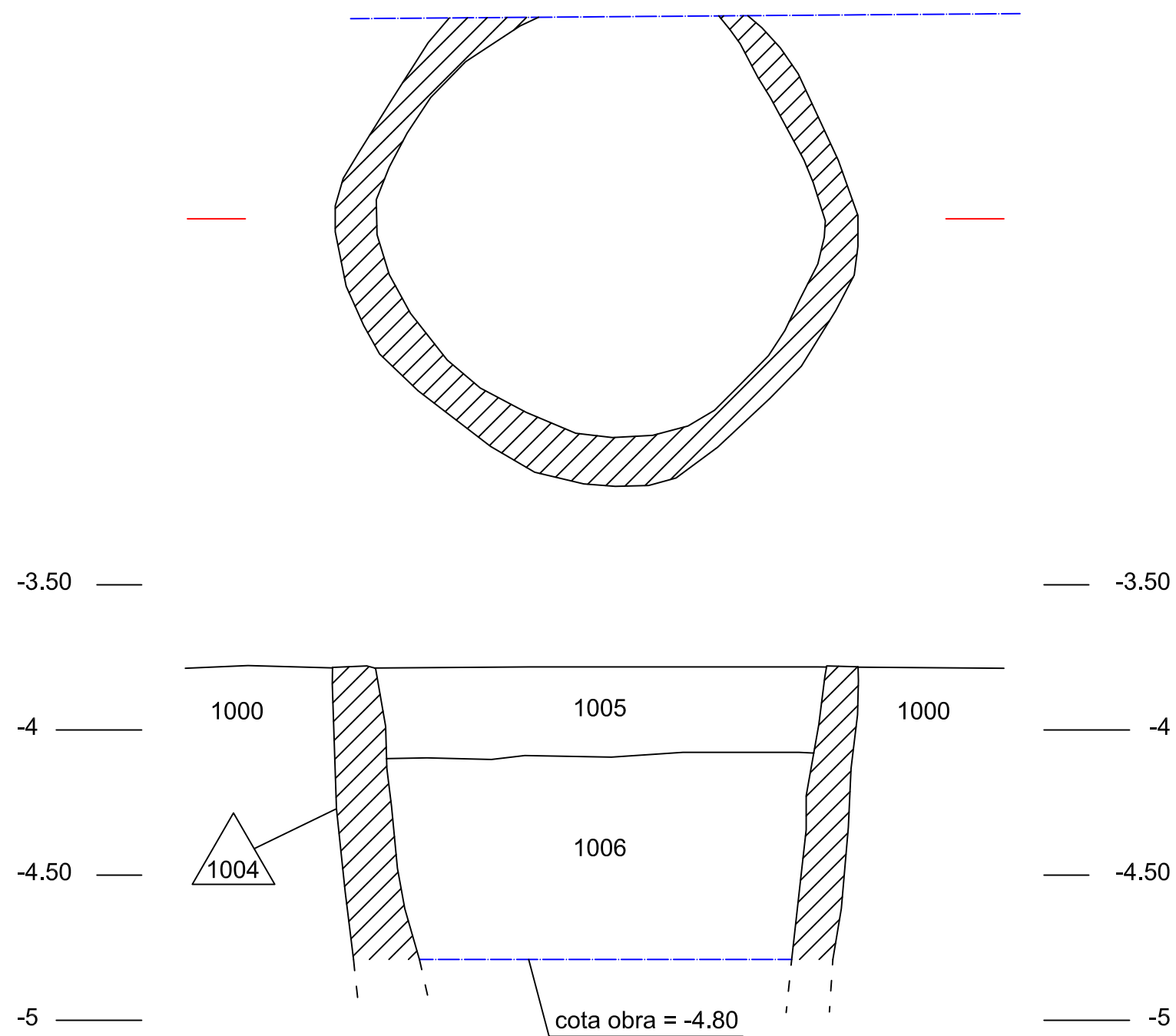
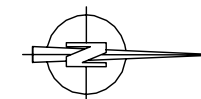
ZONA D'AFECTACIÓ ARQUEOLÒGICA

- REBAIXOS EFECTUATS
- CALES EFECTUADES
- SONDEJOS ARQUEOLÒGICS

 ARQUEOCIÈNCIA Serveis Culturals S.L.	
CAN RICART 2005 C/ Sant Oleguer, 10 Barcelona, Barcelonès	
PLANTA GENERAL	
PLÀNOL 02	
DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals Arqueociència S.C.S.L.	
BASE TOPOGRÀFICA: Manuel Argujjo y asociados, S.L.	
Escala 1:200	Maig 2005
ARQUEÒLOGA DIRECTORA:	
Mar Carretero	

ARQUEOCIÈNCIA
Serveis Culturals S.L.

CAN RICART 2005
Barcelona, Barcelonès

PLANTA I SECCIÓ DEL POU
(UE 1004)

PLÀNOL 06

DIBUIX: Mar Carretero
DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals
Arqueociència S.C.S.L.

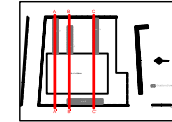
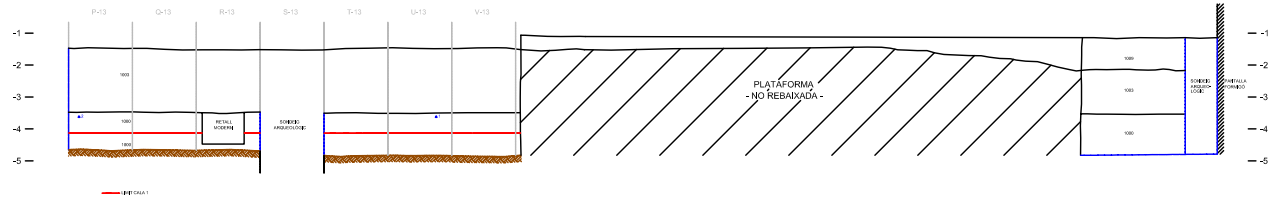
Escala 1:20 | Maig 2005

ARQUEÒLOGA DIRECTORA:

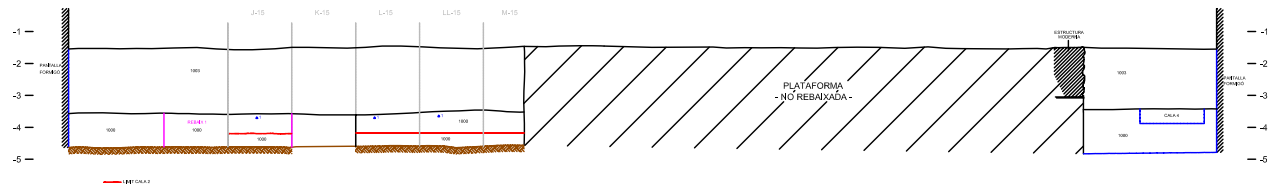
Mar Carretero

* cotes relatives respecte el pavimentl original del poliesportiu

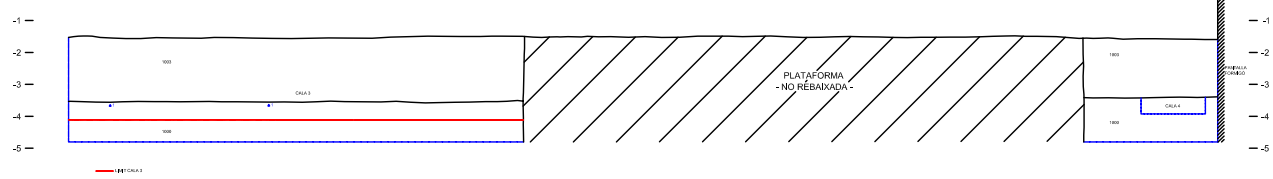
SECCIÓ A-A' (CALA 1)

SECCIÓ B-B' (CALA 2)

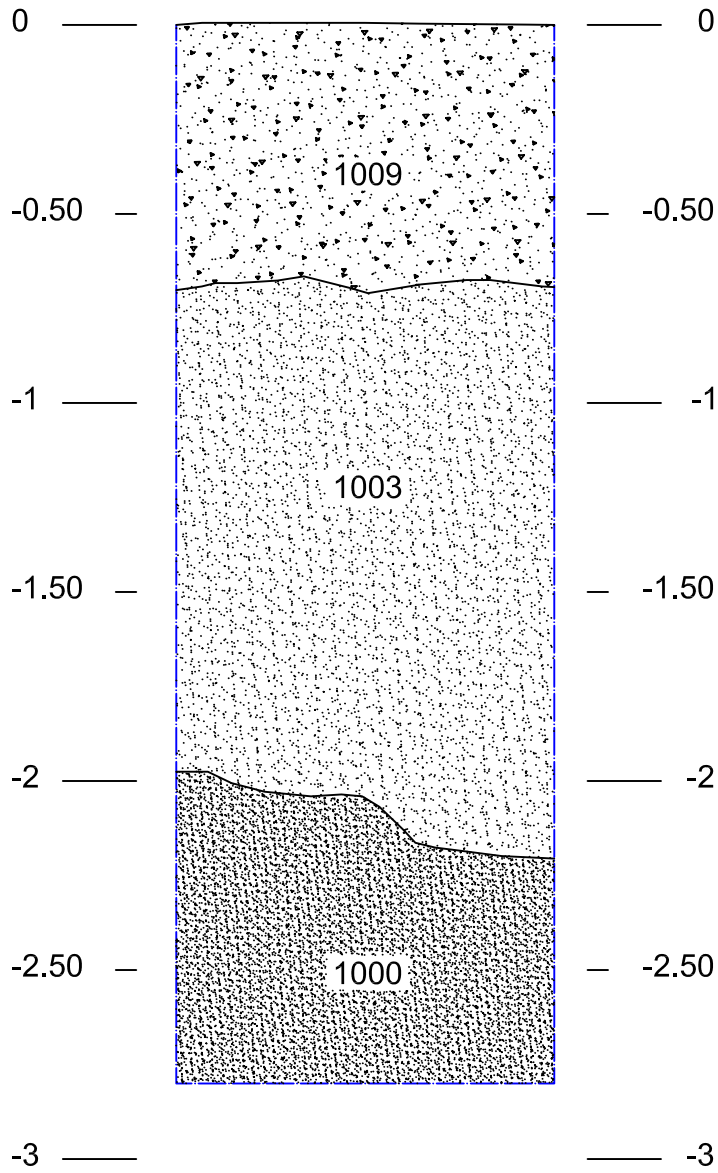
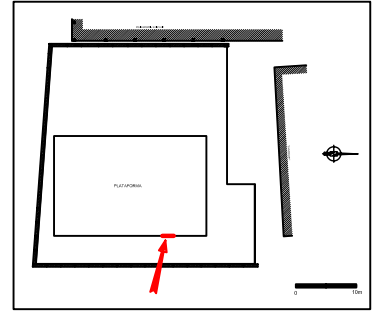
SECCIÓ C-C' (CALA 3)

* cotes relatives respecte el paviment original del poliesportiu

ARQI DOKÛENCIA Serveis Urbanístics S.L.	
CAN RIGART 2005 Barcelona, Barcelonès	
SECCIÓ A-A', B-B' I C-C'	
PLÀNOL 07	
DISENY: Mar Comelles DISENY TÈCNIC: Susanna Puig Argemóns S.C.S.L.	
Escala: 1:50	Data: 2015
ARGUMENTOLOGIA DIRECTIVA:	
Mar Comelles	

* cotes relatives respecte el pavimentl original del poliesportiu

ARQUEOCIÈNCIA
Serveis Culturals S.L.

CAN RICART 2005
Barcelona, Barcelonès

SECCIÓ ESTRATIGRÀFICA
PERFIL DE LA RASA EST
DE L'OBRA

PLÀNOL 08

DIBUIX: Mar Carretero
DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals
Arqueociència S.C.S.L.

Escala 1:20

Maig 2005

ARQUEÒLOGA DIRECTORA:

Mar Carretero